

ירוחם אדם יב, יא וסמ"ג לאוין (סה). ■ וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח ש, ט ומשנ"ב שם כב, ואלא כדעת הב"ח שכתב פטורה כשתחובה בבגדה או כשמעמדת בה קישוריה, משום שאין דרך הוצאה בכך. וראה מה שכתבנו לעיל ס, א בדין מחט שאינה נקובה שמעמדת בה קישוריה).

וְלֹא כְּטַבְעַת שֵׁשׁ עָלֶיהָ חוֹתֵם, שחותם לאשה אינו תכשיט כי אין דרך לאשה להתחם ולשלוח שלוחים, שאין חותם עשוי אלא לאדם גדול וממונה (רש"י לעיל נט, ב). ונחשב הוצאה כדרך מהטעם המבואר בגמ'. ■ וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח שג, י ומשנ"ב שם, כו). ולא נקרא חותם אלא בטבעת שחוקקים בה או בולטים ממנה אותיות או צורות, שיכולים להתחם בה אגרות, אבל טבעת שקבוע בה אבן או אם כתובים בה אותיות, נקראת טבעת שאין עליה חותם (שם שא, י ומשנ"ב שם לט-מ). ובזמן הזה שנהגו הנשים לצאת בטבעת שיש עליה חותם, הרי הוא להן כתכשיט, ומותר לדעת הסוברים שבזמן הזה מותרות לצאת בתכשיטים (שם שג, יח ובמשנ"ב שם, טו, וראה בבאורנו להלן סד, ב).

וְחֻקֵּימֵי פוֹטְרִין כְּכוֹבֵלֹת וְכַלְזָאוֹת שֶׁל פְּלִיטוֹן ■ וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח שג, יא ומשנ"ב שם, ל-לא).

גְּמָרָא. וְחִילוּפִיָּהּ בְּאִישׁ, שטבעת עם חותם נחשבת כתכשיט ואסור רק מדרבנן [שמא יסירנה להראותה לחבריו], ובטבעת ללא חותם חייב חטאת (רש"י ירו"ח). ויש שכתבו, שאיש אין דרכו להסיר תכשיטיו להראותם, ומותר לכתחילה לצאת בטבעת עם חותם, ו'חילופיה' באיש' הוא לענין טבעת ללא חותם, שחייב חטאת (ר"ת בתוס' כאן ובעירובין סט, א, רמב"ם שבת יט, ד כביאר המ"מ שם, ג). [וראה ביאורנו לעיל (נט, ב ו-סא, ב)]. ■ להלכה, לא יצא האיש בטבעת שאין עליה חותם, ואם יצא חייב. ואם יש עליה חותם, מחלוקת האם אסור מדרבנן. ובדבר שהוא תכשיט גם לאשה שאסור לה לצאת עמו שמא תסירו להראות חברותיה, לכולי עלמא אסור גם לאיש, משום שלא חילוק חכמים בגזירתם (שו"ע או"ח שא, ט ומשנ"ב שם, לו-לז). ובזמן שדרך האנשים לצאת בחול בטבעת שאין עליה חותם, אינו חייב חטאת כיון שהיא בכלל תכשיט, ומכל מקום אסור לפי שהיא תכשיט גם לאשה (ב"י שם ברבינו ירוחם, וביאה"ל שם), אלא שבזמן הזה אין למחות ביוצא בטבעת [כמו בשאר תכשיטים] (משנ"ב שם לח, ע"פ שו"ע ורמ"א שם שג, יח, ראה שם טעם הדבר, וראה ביאורנו להלן סד, ב).

ומה שאמר עולא 'חילופיה' באיש' זה רק לענין חותם, אך לענין מחט התחובה בבגד, איש פטור בין במחט נקובה ובין בשאינה נקובה (רמב"ן ורא"ש בשם הגאונים, ושכן דעת רש"י ירו"ח), כי הוצאה שלא כדרך היא, שאין דרכו לצאת במחט בבגדו (רא"ש, ש, ובי"א או"ח שא בבאור דבריו). ויש שכתב, שבמחט איש שוה לאשה, ובנקובה חייב לפי שדרך הוצאה היא בכך גם לאיש, ובשאינה נקובה אין דרכו לצאת ופטור (מגיד משנה שבת יט, ג דעת רש"י כביאר הב"י שם והמשנ"ב שם, לג). ויש שכתבו, ש'חילופיה' באיש' נאמר גם על מחט, ובנקובה פטור משום שהיא הוצאה שלא כדרך, שגנאי הוא לו שיאמרו עליו שהוא חייט, ובשאינה נקובה חייב כי דרכו לצאת בה כדי לחצוץ בה שיניו וכדומה (יר"ד, ורמב"ם שבת יט, ה, ע"פ הרמב"ן והחמד משה שא. ה). ■ להלכה, יש אומרים שבנקובה חייב ובשאינה נקובה פטור [כדעת המגיד משנה], ויש אומרים להיפך [כדעת היר"ף והרמב"ם] (שו"ע שם ח. וראה ביאה"ל שם שהביא את הדעה השלישית שבשניהם פטור).

וְכַלְבֵּד שְׂלֵא יֵאָחֲזֵנוּ בְיָדוֹ, לפי שאינו נחשב תכשיט אלא כשנושאו בדרך מלבוש (רש"י). ■ וכן הלכה (משנ"ב שא, פח). והאיסור הוא אף באופן שמרפא כשאוחזו בידו (ריטב"א המיוחס לר"ן). ויש שכתב, שאם מרפא כשאוחזו בידו, נחשב תכשיט ומותר לצאת בו, וכמו שמותר לחיגר לצאת במקל שבידו (שפת אמת).

ואיסור ההוצאה כשהוא בידו הוא מהתורה (תוס', וכן משמע ברש"י). ויש שכתב, שהוא מדרבנן [משום מראית העין שיחשבו שאינו נוטל לרפואה], אבל מהתורה מותר לצאת בו גם כשהוא בידו, כיון שמרפאו גם באופן זה, ותכשיט הוא לו (לבוש שם כה). [וראה דעת השפת אמת לעיל, שכשמרפאו כשהוא בידו מותר לצאת בו].

בְּמַחֲפָה עוֹר, או דבר אחר (שבות יעקב א, פב), שאז אין גנאי כשמכניסו לבית הכסא, ואינו צריך להסירו מעליו (רש"י). ■ להלכה, מותר להיכנס בקמיע לבית הכסא כשהוא מחופה עור (שו"ע יו"ד רפב, ו), או דבר אחר (משנ"ב שא, קא), ובאופן זה מותר לצאת בו בשבת כשהוא קמיע מומחה, שהרי אין חשש שיסירו (משנ"ב שם).

וְהָרִי תְּפִילִין דְּמַחֲפָה עוֹר וְכוּ', שהפרשיות מחופות בעור הבתים (רש"י). **הָתָם מְשוּם שֵׁין**, אבל לולא הש"ן, היה מועיל עור הבתים להיחשב ככיסוי. ואף שמבואר בגמ' (ברכות כג, א) שכלי המיוחד לתפילין אינו נחשב ככיסוי אם אין בו חלל בגובה טפח, היינו בתיק התפילין שעומד להוציאם ממנו כל שעה, אבל עור הבתים שהוא ככיסוי קבוע ועומד להשאיר הפרשיות בתוכו לזמן מרובה, נחשב ככיסוי אף שאין בו גובה טפח (ריטב"א). ויש שביאר, שבלילה שאינו עומד לחזור ולהניחם, הצריכוהו להכניסם בכלי גובה טפח אם הוא כלי המיוחד להם, אך בגמ' כאן מדובר ביום, שכיון שעומד לחזור ולהניח עליו את התפילין, לא הטריחוהו להכניסם בכיסוי בגובה טפח. ובקמיע אף אם יש בו קדושה, מועיל חיפוי עור שאין בו גובה טפח אף בלילה, כיון שלובשו גם בלילה, והרי זה כתפילין ביום (ר"ן על היר"ף).

שֵׁין שֶׁל תְּפִילִין הֵלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי ■ וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח לב, מב).

דְּלִית שֶׁל תְּפִילִין הֵלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי וְכוּ' יוֹד שֶׁל תְּפִילִין הֵלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי, הטעם שהובאה מימרא נפרדת על כל אות, כדי להשמיענו שאף ששם ש-ד-י הוא על ידי שלש האותיות, מכל מקום כל אות היא הלכה בפני עצמה ואינן מעכבות זו את זו, ואם לבש תפילין של ראש לבד או תפילין של יד לבד, קיים מצוה (חדש האביב [לבעל הפלא יועץ] וכן יהודעי). ויש שלא גרסו מימרות אלו של דלית' ויו"ד בגמ', ולדעתם אינם הלכה למשה מסיני (תוס') [וראה בבאורנו לעיל (סא, א) האם אסור להיכנס לבית הכסא גם בתפילין של יד מחמת היו"ד שבקשר של יד]. ■ להלכה, יש שכתב שגם הדלית' והיו"ד הם הלכה למשה מסיני (ב"י או"ח לב, נב, בדעת הטור). ויש שנראה מדבריו שרק חוששים לדעה זו, ואם הותר הקשר של יו"ד, יחזור ויניח של יד בלי ברכה (משנ"ב שם, רלג, בדעת הא"ד).

מְשֻׁנָּה. לֹא תִצָּא אִשָּׁה בְּמַחַט הַנְּקוּבָה, כיון שעשויה לתפור בה את הבגדים ואינה תכשיט אלא משוי (ריטב"א, המיוחס לר"ן). ואפילו כשהיא תחובה בבגדיה חייבת, כי דרך הוצאה לאשה בכך (שם, ותוס' לעיל יא, ב). ואפילו מעמדת בה קישוריה וסוגרת בה פתחי חלוקה חייבת, כי אין דרך להעמיד ולסגור במחט נקובה (רבינו